

УДК 339.13.012.434:339:92

Соболева І. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ОЦІНКА РІВНЯ МОНОПОЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІК КРАЇН ЄС

У статті висвітлено особливості монополізації економіки України та країн ЄС. Проаналізовано сутність та основні переваги і недоліки монополізації. Досліджено рівень монополізації і конкурентоспроможності в Україні та країнах ЄС. Розглянуто основні антимонопольні заходи в Україні та деяких країнах ЄС. Запропоновано напрями міжнародного співробітництва України щодо вирішення питань монополізації ринків.
Ключові слова: монополізація, рівень монополізму, економіка України, економіка ЄС, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Сьогодні процеси монополізації економіки очевидні. Вони супроводжуються глобальним укрупненням капіталу через його концентрацію і централізацію. Це, своєю чергою, призводить до появи гігантських підприємств, що долають галузеві та державні кордони, володіють вирішальним голосом на ринках і диктують свою волю і конкурентам, і споживачам, і навіть державам. Держави намагаються боротися з монополізацією. Конкурентне, або антимонопольне, право спрямоване на обмеження свободи підприємництва і змови економічно впливових компаній. У тому чи іншому вигляді воно поширене в більшості країн світу.

З явищем монополізації економіки пов'язані важливі зміни, що відбуваються в соціально-економічному просторі сучасного світу. Ці зміни є, з одного боку, потенційними точками зростання, що дають змогу світовій економіці вийти на якісно новий рівень розвитку; з іншого боку – небезпеками, що ставлять під загрозу її стабільне функціонування в інтересах суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання монополізації не може обмежуватися фіксацією якихось універсальних закономірностей її природи, тому завжди знаходилося у центрі уваги вчених-економістів. Сьогодні проблеми оцінки рівня монополізації економіки та регулювання монополізму розглядають у своїх працях: В. Базилевич, З. Борисенко, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Герасименко [11], Ю. Єрешко [3], В. Лагутін, Г. Філюк [2]. Оцінка рівня монополізації економіки України та ЄС залишилася актуальною у світлі високого рівня монополізації економіки України та можливого майбутнього вступу України до ЄС – це одне з головних питань регулювання економіки країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на глибоке опрацювання проблеми монополізму представниками

різних економічних напрямів, багато її аспектів вимагають подальшого осмислення у світлі сучасних реалій, особливо для України. Пов'язані вони переважно з появою нових протиріч, які знаходять своє вираження в регулярних кризах сучасної економіки. Також треба відзначити, що аналіз рівня монополізації економіки України є важливим у світлі її стрімкого руху до Європейського Союзу, який має свої правила гри на ринку.

Мета статті полягає в оцінці рівня монополізації економіки України та його порівнянні з рівнем в країнах ЄС для розробки заходів ефективного регулювання монополій в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У традиційному розумінні монополією прийнято називати або ринкову модель, де один її учасник повністю контролює виробництво якогось товару чи надання послуги, або фірму, що володіє такими можливостями. Ринкове панування монополіста забезпечується наявністю перешкод для входження на ринок нових гравців. До таких бар'єрів відносять одноосібний доступ до необхідних ресурсів, патенти, законодавчі обмеження, рекламу та ін. У кінцевому підсумку захищена від потенційних конкурентів компанія отримує можливість завищувати ціни до максимально можливого рівня, отримуючи тим самим монополійний надприбуток. Така ринкова ситуація протилежна вільній конкуренції – моделі, що припускає наявність великої кількості виробників, що володіють мінімальною часткою ринку, пропонують однорідний продукт, вироблений в умовах високої мобільності чинників виробництва і реалізований за відсутності бар'єрів для входу на ринок [1, с. 95].

Тобто в найбільш загальному вигляді монополія – це велика фірма, яка займає домінуюче положення в одній або декількох сферах, діє з максимальною ефективністю та мінімальними витратами. Вона залежить не від розмірів компанії, а від можливості використання ринкової

влади (диктування цін, придушення конкуренції). Поняття монополії тісно пов'язане з монополізацією, яка являє собою соціально-економічний процес становлення монополії як господарської структури, складного комплексу, елемента інституціональної структури суспільства [2, с. 105].

Монополізація проявляється на різних рівнях економічної системи. Вона впливає на характер ринкових відносин, поведінку фірм, на ціни та інфляцію, швидкість НТП, на розміри інвестицій, темпи економічного зростання, рівновагу в економіці; розподіляє ресурси визначає економічну нерівність та ін. [3, с. 467].

Позитивні ефекти монополізації полягають у тому, що:

1) монополія, користуючись економією від масштабу, призводить до зменшення витрат виробництва, забезпечує споживачів дешевими й якісними товарами;

2) великі підприємства можуть інвестувати в наукові дослідження;

3) у період економічної кризи монополії є більш стійкими [2, с. 106; 4, с. 237].

Однак негативних наслідків монополізації на порядок більше:

1) встановлення монопольних цін, які створюють додатковий прибуток монополіям, обтяжуючи споживачів вимушеною купівлею за даною ціною; вони можуть викликати штучний дефіцит на товари і послуги, стимулювати інфляцію;

2) великі компанії стають незацікавленими в удосконаленні свого виробництва і забезпеченні НДДКР, якщо це не призводить до отримання монопольного прибутку, тобто отримання надприбутку не залежить від поліпшення виробництва;

3) фірма може встановлювати різні ціни на одну продукцію для різних груп покупців (цінова дискримінація);

4) вони не зацікавлені у зниженні витрат, багато витрачають на зміцнення ринкової влади;

5) Вони породжують неефективність використання ресурсів [2, с. 106; 4, с. 237].

Якою мірою монополії реалізують свій потенціал позитивного або негативного впливу, залежить від ефективності державного антимонопольного регулювання.

Проблема монополізації дуже поширена в Україні. Так, за даними дослідження Credit Suisse Global Wealth Databook 2015, рівень монополізації, а саме рівень зосередженості економічних ресурсів країни, становить 91,6% (де 100% – це максимальний рівень нерівності, коли всі активи зосереджені в руках однієї людини) [5].

Також треба зазначити, що і в Індексі глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму Україна в 2017–2018 рр. посідає 81-е місце серед 137 країн (де 1 – найкращий результат, а 137 – найгірший), що на п'ять місць

вище результату 2016–2017 рр. Значення деяких показників конкурентоспроможності країни, з яких складався рейтинг країни й які прямо характеризують монополізацію в країні, представлені в табл. 1.

Тобто, згідно з даними Всесвітнього економічного форуму, економіка України також українською монополізована, а ефективність антимонопольної політики вкрай низька. При цьому основними перешкодами веденню бізнесу в країні вважають інфляцію та корупцію (за результатами опитування українських підприємців). Треба відзначити, що такі перешкоди, як податкові ставки, доступ до фінансування, валютне регулювання та ін., є й бар'єрами для розвитку конкуренції на ринку [6].

Сьогодні цілі сектори економіки України контролюються великими холдингами і корпораціями. Вони мають можливість впливати на ринок і доступ до товарів та сервісу для кінцевих споживачів. Антимонопольний комітет України визнає високу ступінь монополізації української економіки, проте цим відомством за всю історію свого існування не було зупинено жодної угоди злиття або поглинання [7].

Так, навіть голова Ради Національного банку України в 2017 р. відзначив, що 42% ринків в Україні монополізовані, 11% ринків працюють в умовах адміністративної або природної монополії. Монополії та олігополії склалися в ПЕК (65%), у сфері транспорту і зв'язку (82%). Також, на його думку, монополісти зловживають своїм становищем, застосовують інструменти, що дають змогу максимізувати прибуток шляхом завищення цін і тарифів. Це відбивається на інфляції [8].

Щодо економіки ЄС розглянемо індекси глобальної конкурентоспроможності країн Європейського Союзу, а також деякі показники конкурентоспроможності країни, з яких складався рейтинг країни й які прямо характеризують монополізацію в країні (табл. 2).

Тобто рівень конкурентоспроможності економік країн ЄС вищий за український, а провідних країн, таких як Німеччина, Нідерланди, Велика Британія, Франція, Італія, – значно вищий.

Проведемо порівняння показників, які прямо характеризують монополізацію в країнах ЄС і в Україні (де 1 – найкращий результат, а 137 – найгірший) (рис. 1–4).

На основі рис. 1–4 можна зробити висновок, що показники інтенсивності локальної конкуренції і домінування великих компаній на внутрішньому ринку України хоча й не на останньому місці, але значно поступаються провідним країнам ЄС. Але показники ефективності антимонопольної політики та поширеності нетарифних бар'єрів в Україні знаходяться на останньому місці серед країн ЄС. Тобто показники монополізації ринку країн ЄС кращі за показники України, а деякі перевершують українські в декілька разів.

Для оцінки монополізації економік країн ЄС та України розглянемо більш детально такі показники, як «домінування великих компаній на внутрішньому ринку» та «ефективність антимонопольної політики», які розраховується на основі опитування. Опитування здійснюється в різних форматах, у тому числі особисті або телефонні інтерв'ю з керівниками підприємств, поштові та онлайн-опитування.

Так, для оцінки показника «домінування великих компаній на внутрішньому ринку» керівники підприємств оцінюють ринок від 1 до 7, де 1 – переважають кілька бізнес-груп; 7 – розповсюдження багатьох фірм. Далі розраховується середньозважена величина показника за особливою методикою. Для оцінки показника «ефек-

Таблиця 1
Окремі показники конкурентоспроможності України

Найменування показника	Місце у рейтингу
Загальна конкурентоспроможність	81
Інтенсивність локальної конкуренції	78
Домінування великих компаній на внутрішньому ринку	106
Ефективність антимонопольної політики	124
Поширеність нетарифних бар'єрів	120
Поширеність тарифних бар'єрів	44

Джерело: складено за [6]

Окремі показники конкурентоспроможності країн Європейського Союзу

Країна	Найменування показника					
	Загальна конкурентоспроможність	Інтенсивність локальної конкуренції	Домінування великих компаній на внутрішньому ринку	Ефективність антимонопольної політики	Поширеність не тарифних бар'єрів	Поширеність тарифних бар'єрів
Австрія	18	18	12	16	24	6
Бельгія	20	11	9	14	39	6
Болгарія	49	91	61	85	82	6
Велика Британія	8	15	13	12	10	6
Греція	87	71	58	81	27	6
Данія	12	40	8	11	26	6
Естонія	29	13	40	21	9	6
Ірландія	24	52	17	15	17	6
Іспанія	34	23	30	41	38	6
Італія	43	60	7	58	33	6
Кіпр	64	24	44	44	29	6
Латвія	54	28	79	78	22	6
Литва	41	27	77	68	72	6
Люксембург	19	51	19	13	18	6
Мальта	37	2	37	42	12	6
Нідерланди	4	7	6	2	11	6
Німеччина	5	10	4	8	16	6
Польща	39	55	16	49	50	6
Португалія	42	59	41	45	6	6
Румунія	68	86	76	95	42	6
Словаччина	59	36	88	76	60	6
Словенія	48	38	26	60	44	6
Угорщина	60	127	108	73	91	6
Фінляндія	10	97	33	1	3	6
Франція	22	12	25	18	81	6
Хорватія	74	102	113	91	25	5
Чехія	31	14	31	46	14	6
Швеція	7	25	20	4	15	6

Джерело: складено за [6]

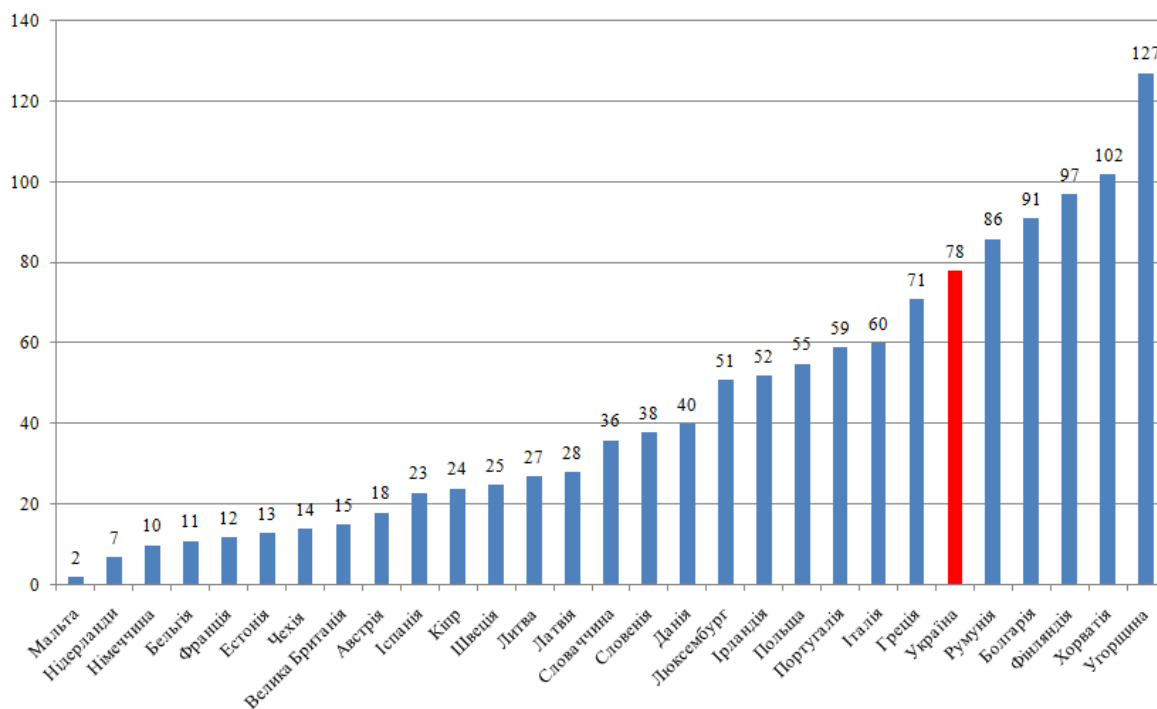

Рис. 1. Інтенсивність локальної конкуренції в Україні та країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [6]

тивність антимонопольної політики» керівники підприємств оцінюють антимонопольну політику держави від 1 до 7, де 1 – узагалі не ефективна, 7 – надзвичайно ефективна. Далі розраховується середньозважена величина показника.

Середньозважена оцінка показників «домінування великих компаній на внутрішньому ринку» та «ефективність антимонопольної політики» за останні три роки представлена в табл. 3.

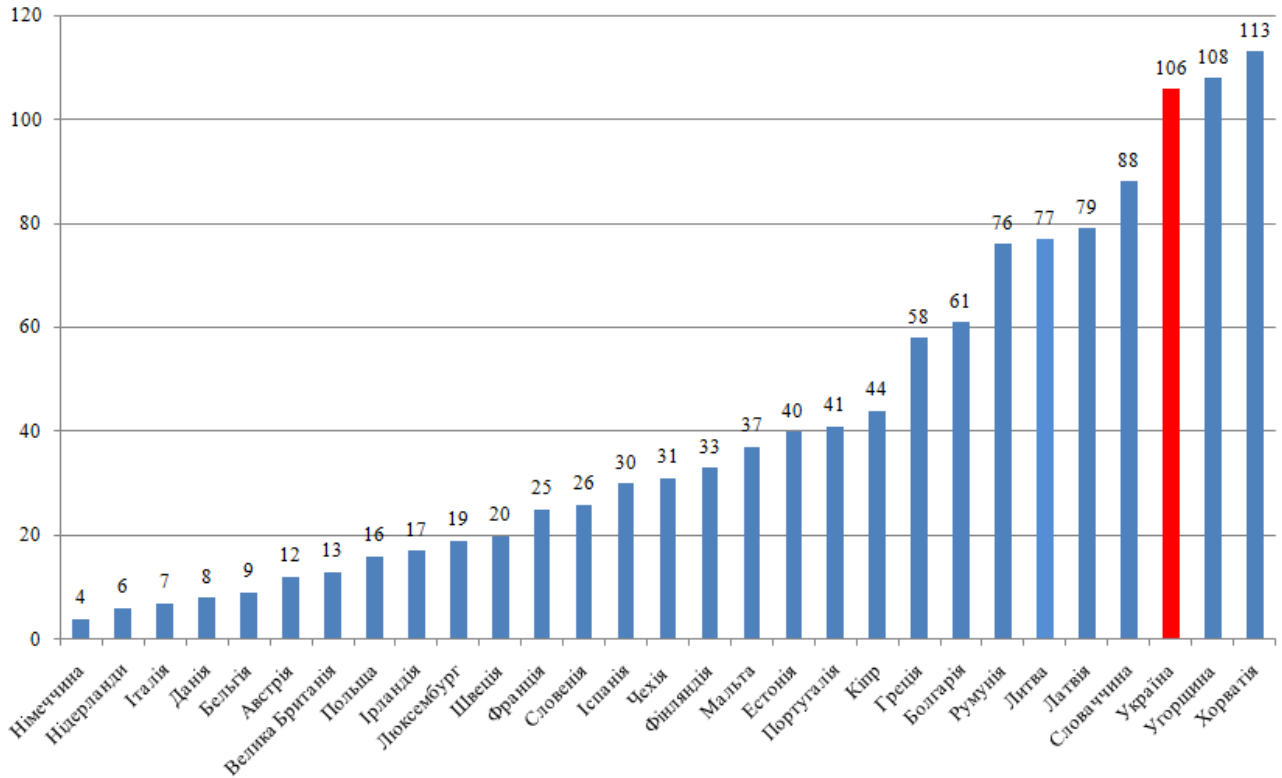

Рис. 2. Домінування великих компаній на внутрішньому ринку в Україні та країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [6]

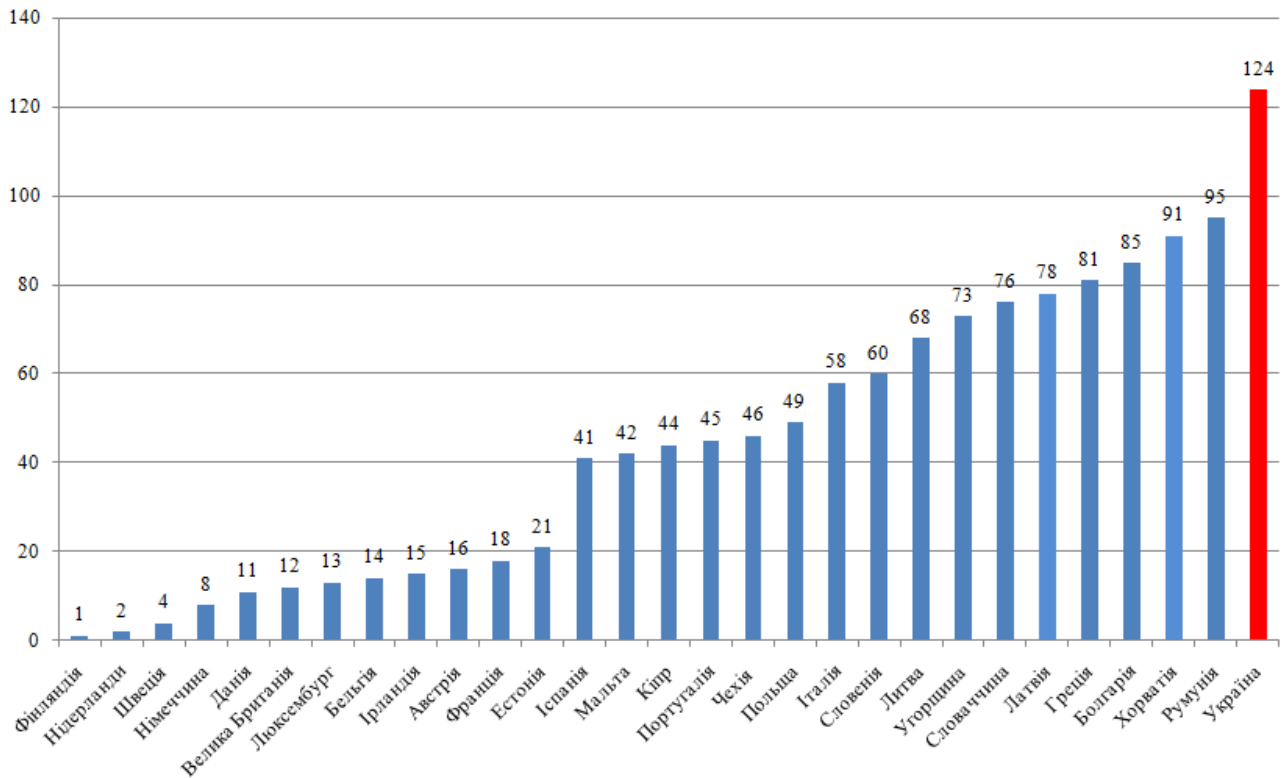

Рис. 3. Ефективність антимонопольної політики в Україні та країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [6]

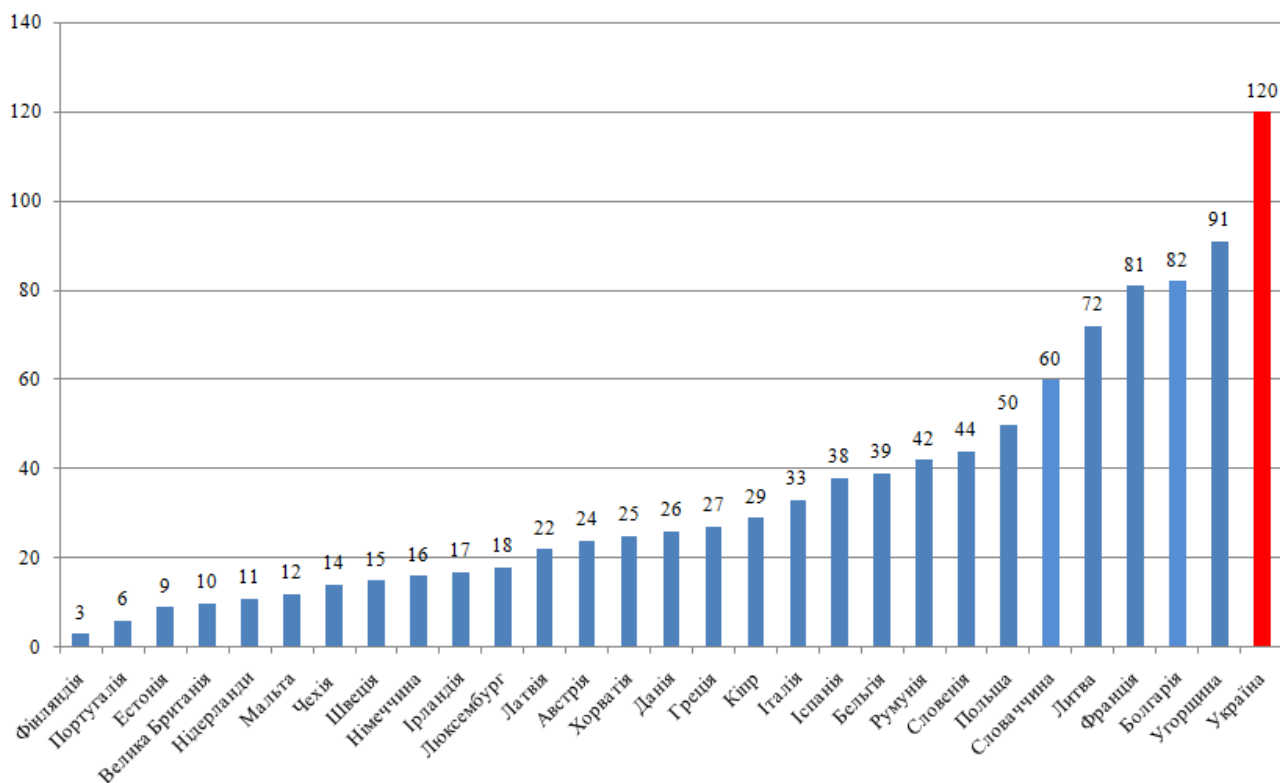

Рис. 4. Поширеність нетарифних бар'єрів в Україні та країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [6]

Таблиця 3
Середньозважена оцінка показників «домінування великих компаній на внутрішньому ринку» та «ефективність антимонопольної політики» за 2015–2018 рр.

Країна	Домінування великих компаній на внутрішньому ринку				Ефективність антимонопольної політики			
	2015-2016	2016-2017	2017-2018	Середній за три роки	2015-2016	2016-2017	2017-2018	Середній за три роки
Австрія	5,2	5,2	5,0	5,1	4,8	4,8	4,9	4,8
Бельгія	5,2	5,2	5,0	5,1	5,1	5,1	5,0	5,1
Болгарія	3,4	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6	3,5	3,6
Велика Британія	4,9	5,1	5,0	5,0	5,2	5,2	5,1	5,2
Греція	3,8	3,8	3,9	3,8	5,1	3,4	3,5	4,0
Данія	5,3	5,2	5,1	5,2	5,0	5,1	5,2	5,1
Естонія	4,1	4,1	4,1	4,1	4,6	4,7	4,7	4,7
Ірландія	4,7	4,6	4,7	4,7	4,9	5,0	4,9	4,9
Іспанія	4,1	4,1	4,3	4,2	4,3	4,1	4,1	4,2
Італія	5,0	5,0	5,1	5,0	4,2	3,8	3,9	4,0
Кіпр	4,0	4,0	4,1	4,0	4,2	4,0	4,1	4,1
Латвія	3,8	3,7	3,6	3,7	4,0	3,7	3,6	3,8
Литва	3,7	3,6	3,6	3,6	4,0	3,8	3,7	3,8
Люксембург	4,8	4,7	4,6	4,7	5,3	5,1	5,1	5,2
Мальта	3,8	4,0	4,2	4,0	4,3	4,1	4,1	4,2
Нідерланди	5,2	5,1	5,2	5,2	5,5	5,5	5,6	5,5
Німеччина	5,4	5,3	5,5	5,4	5,1	5,0	5,3	5,1
Польща	4,7	4,7	4,7	4,7	4,0	3,9	4,0	4,0
Португалія	4,1	4,1	4,1	4,1	4,0	3,8	4,0	3,9
Румунія	3,6	3,8	3,6	3,7	3,7	3,3	3,4	3,5
Словаччина	3,6	3,5	3,5	3,5	3,6	3,5	3,6	3,6
Словенія	3,9	4,3	4,3	4,2	3,8	3,9	3,8	3,8
Угорщина	3,5	3,1	3,2	3,3	3,5	3,7	3,7	3,6
Фінляндія	3,9	3,9	4,3	4,0	5,4	5,5	5,7	5,5
Франція	4,4	4,3	4,4	4,4	5,0	5,0	4,8	4,9
Хорватія	3,2	3,3	3,1	3,2	3,5	3,4	3,4	3,4
Чехія	4,5	4,4	4,3	4,4	4,1	4,0	4,0	4,0
Швеція	4,6	4,7	4,6	4,6	5,2	5,6	5,5	5,4
Україна	3,4	3,4	3,2	3,3	2,7	2,5	2,8	2,7

Джерело: складено та розраховано автором на основі [6; 9; 10]

Таблиця 4

Матриця середньозваженої оцінки окремих показників монополізації економіки країн ЄС та України

		Домінування великих компаній на внутрішньому ринку				
		5,5-5,1	5,0-4,6	4,5-4,1	4,0-3,6	3,5-3,1
Ефективність антимонопольної політики	5,5-5,1	Німеччина, Нідерланди, Данія, Бельгія	Велика Британія, Люксембург, Швеція.	-	Фінляндія	-
	5,0-4,6	Австрія	Ірландія	Франція, Естонія	-	-
	4,5-4,1	-	-	Іспанія	Мальта, Кіпр	-
	4,0-3,6	-	Італія, Польща	Чехія, Словенія, Португалія	Греція, Латвія, Болгарія, Литва	Словаччина, Угорщина
	3,5-3,1	-	-	-	Румунія	Хорватія
	3,0-2,6	-	-	-	-	Україна

Джерело: складено та розраховано автором на основі [6; 9; 10]

На основі даних табл. 3 згрупуємо держави за значенням середньозваженої оцінки окремих показників монополізації економіки країн ЄС та України, а саме показників «домінування великих компаній на внутрішньому ринку» та «ефективність антимонопольної політики», при цьому відзначимо, що чим нижча оцінка, тим гірша ситуація з рівнем монополізації в країні (табл. 4).

Згідно з даними табл. 3–4, найкраща ситуація як у сфері антимонопольної політики, так і у сфері розповсюдження фірм та компаній на ринку спостерігається у Німеччині, Нідерландах, Данії та Бельгії. Трохи гірша ситуація спостерігається у Великій Британії, Люксембурзі, Швеції, Австрії, Ірландії, але все ж монополізація у цих країнах має низьку ступінь. Серед країн ЄС найгірша ситуація спостерігається у Словаччині, Угорщині, Румунії, Хорватії, але у цих країнах ситуація з монополізацією все ж краща порівняно з Україною. На основі аналізу можна зробити висновок, що ситуація з рівнем монополізації економіки в Україні найгірша порівняно з країнами ЄС.

Для успішного вирішення монопольних питань в Україні необхідна активна співпраця українського антимонопольного органу із зарубіжними відомствами і міжнародними організаціями, що розглядається як інструмент підвищення ефективності реалізації конкурентної політики. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом вирішення двох завдань у рамках реалізації напрямів міжнародного співробітництва.

Перше завдання пов'язане з активною участю в обговоренні останніх світових тенденцій у сфері конкурентної політики. При цьому ставиться завдання не тільки у використанні в практичній роботі результатів обговорень і конкретних продуктів, а й участь в їх виробленні. Це завдання реалізується через активну участь українського антимонопольного органу в діяльності міжнародних організацій, що займаються питаннями конкурентної політики, таких як Організація економічного співробітництва і розвитку, Міжнародна конкурентна мережа, Конференція ООН з торгівлі та розвитку та ін.

Друге завдання в галузі міжнародного співробітництва пов'язане із застосуванням сучасних напрацювань у сфері конкурентної політики в практичній діяльності українського антимоно-

польного органу. Йдеться про вдосконалення антимонопольного законодавства і практики його застосування.

Все більш актуальним стає напрям роботи, пов'язаний із розвитком практичної взаємодії Антимонопольного комітету України під час розслідування конкретних порушень антимонопольного законодавства. У цьому контексті корисними виявляються будь-які форми співробітництва – від обміну інформацією та підходами до проведених розслідувань до більш прогресивних форм співробітництва, які передбачають координацію правозастосовної діяльності антимонопольних органів у разі коли порушення зачіпають інтереси більш однієї сторони.

Таким чином, можна сказати, що використання зарубіжного досвіду антимонопольного регулювання представляє інтерес для сучасної економіки України, однак, оскільки в країні проблема монополій носить не тільки економічний характер, а й політичний, необхідно враховувати цей факт і розробляти свою власну систему регулювання.

Висновки. Проблеми монополізації ринку і недобросовісної конкуренції є гострими перешкодами нормальному функціонуванню економіки України. У сучасному світі вони перестають бути виключно економічного характеру, а все більше стають політичними і соціальними. Тому необхідно розуміти всі негативні наслідки монополій, а якщо монополізація будь-якої галузі є виправданою і навіть необхідною, то повинен існувати жорсткий контроль із боку держави.

Ефективне антимонопольне регулювання має мати комплексний характер, зумовлений діалектичною єдністю переваг і недоліків монополістичної організації ринків найважливіших видів продукції, і бути спрямованим на використання переваг монопольного становища окремих підприємств, виражених, насамперед, у транспарентності їхньої діяльності, порівняно низьких витратах на регулювання конкурентної кон'юнктури, і на мінімізацію негативних наслідків монопольної діяльності (перш за все монопольно високих цін) за допомогою розроблення і впровадження гнучкої системи обмежувальних і заборонних заходів, що дає змогу забезпечити одночасно обмежувальний і стимулюючий вплив на конкурентну активність підприємств.

Список використаних джерел:

1. Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Марченко О.С. та ін. Економічна теорія: навч. посіб.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. Харків: Право, 2016. 268 с.
2. Филук Г.М. Високий рівень монополізації української економіки – бар'єр на шляху підвищення рівня її конкурентоспроможності. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2015. Вип. 10. С. 102–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2015_10_19.
3. Єрешко Ю.О. Монополізація економіки як причина занепаду інноваційно-інвестиційної активності в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 465–469.
4. Розвиток економіки України: трансформації та інновації: колективна монографія: у 2-х т. / за заг. ред. О.Л. Гальцової. Запоріжжя: Гельветика, 2017. Т. 1. 324 с.
5. Global Wealth Report 2016. Credit Suisse. URL: <https://www.credit-suisse.com/us/en/about-us/research/research-institute/global-wealth-report.html>.
6. The Global Competitiveness Report 2017–2018. World Economic Forum. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> (дата звернення: 25.10.2018).
7. Звіт Антимонопольного комітету України за 2017 рік /Офіційний сайт Антимонопольного комітету України. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140483&schema=main> (дата звернення: 25.10.2018).
8. В Совете НБУ считают, что в Украине монополизирована почти половина рынков. URL: <http://uaprom.info/news/161561-sovete-nbu-schitayut-ukraine-monopolizirovana-pochti-polovina-rynkov.html> (дата звернення: 25.10.2018).
9. The Global Competitiveness Report 2016–2017. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf (дата звернення: 25.10.2018).
10. The Global Competitiveness Report 2015–2016. World Economic Forum. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/> (дата звернення: 25.10.2018).
11. Герасименко А.Г. Ринкова влада в умовах трансформації економічних систем: автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.00.01. К.: КНТЕУ, 2015. 20 с.

Соболева И. В.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця

ОЦЕНКА УРОВНЯ МОНОПОЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ И ЭКОНОМИК СТРАН ЕС

Резюме

В статье освещены особенности монополизации экономики Украины и стран ЕС. Проанализированы сущность и основные преимущества и недостатки монополизации. Исследован уровень монополизации и конкурентоспособность в Украине и странах ЕС. Рассмотрены основные антимонопольные меры в Украине и некоторых странах ЕС. Предложены направления международного сотрудничества Украины по решению вопросов монополизации рынков.

Ключевые слова: монополизация, уровень монополизма, экономика Украины, экономика ЕС, конкурентоспособность.

Soboleva I. V.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

EVALUATION OF THE LEVEL OF MONOPOLIZATION OF THE ECONOMY OF UKRAINE AND ECONOMIES OF EU COUNTRIES

Summary

The article high lights the peculiarities of the monopolization of the economy of Ukraine and the EU countries. The author analyzes the essence and main advantages and disadvantages of monopolization. The level of monopolization and competitiveness in Ukraine and EU countries is investigated. The article also examines the main antimonopoly measures in Ukraine and some EU countries. The directions of international cooperation of Ukraine on solving monopolization of markets are proposed.

Key words: monopolization, monopolylevel, economy of Ukraine, EU economy, competitiveness.